CETINJA v. Croatia (№ 6959/17)

Обставини справи

Справа стосується засудження заявника за незначний злочин, строк давності притягнення до відповідальності за вчинення якого минув.

28 серпня 2011 року після бійки з іншою особою заявника, який перебував у стані алкогольного сп'яніння, о 04:00 доставили до місцевого відділку поліції для протверезіння. Там його тримали до 09:00, після чого відпустили.

Рішенням суду першої інстанції з розгляду дрібних правопорушень від 12 жовтня 2011 року заявника було визнано винним у вчиненні незначного порушення громадського порядку та накладено штраф у розмірі 728 хорватських кун (близько 97 євро). Проте п'ять годин, які заявник провів під вартою в поліції, вважалися одним днем ув'язнення, це відповідало 300 хорватським кунам, які мали бути вирахувані із загальної суми штрафу. Із урахуванням цієї суми, а також нарахованих йому додаткових судових витрат та комісій 11 січня 2017 року заявник загалом сплатив 645,63 кун.

Одночасно 31 жовтня 2011 року заявник подав апеляцію на це рішення суду першої інстанції. Рішенням від 27 травня 2015 року, тобто більш ніж через три з половиною роки, Вищий суд із розгляду справ про дрібні правопорушення (далі – Вищий суд) відмовив у її задоволенні. Крім того, це рішення було вручено заявнику 8 березня 2016 року, тобто через більш ніж дев'ять місяців з моменту його ухвалення та більш ніж чотири з половиною роки після вчинення правопорушення.

Заявник подав конституційну скаргу, в якій стверджував, що на той час Закон про незначні правопорушення передбачав дворічний відносний строк давності та чотирирічний абсолютний строк давності, перебіг яких починався з моменту вчинення правопорушення. Перебіг відносного строку давності міг бути перерваний лише вжиттям відповідним органом процесуальних дій, пов'язаних із цим незначним правопорушенням. У разі такої перерви відносний строк давності починався заново. Заявник стверджував, що оскільки Вищий суд не вживав жодних таких дій протягом трьох з половиною років, строк давності притягнення до відповідальності за вчинене ним незначне правопорушення відповідно до цієї норми сплинув. У цьому відношенні він також посилався на відповідну судову практику Верховного суду та нещодавнє рішення самого Конституційного суду. Заявник також стверджував, що надмірна затримка у врученні йому рішення Вищого суду свідчила про те, що рішення було ухвалено «заднім числом» з метою дотримання чотирирічного абсолютного строку давності.

Рішенням від 13 липня 2016 року Конституційний суд, не розглядаючи жодних аргументів заявника, визнав його конституційну скаргу неприйнятною, вважаючи, що справа не порушувала конституційного питання.

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом.

Оцінка Суду

Уряд стверджував, що з огляду на незначний розмір штрафу заявник не зазнав суттєвої шкоди, а тому при вирішенні питання про прийнятність пункт 3 (b) статті 35 Конвенції підлягав застосуванню. Суд відхилив це заперечення, зазначивши, що повага до прав людини, як вони визначені в Конвенції та протоколах до неї, вимагає розгляду цієї заяви по суті.

На думку Суду, той факт, що аргументи заявника про недотримання Вищим судом відносного встановленого законом строку давності залишилися поза увагою Конституційного суду, є важливим елементом при встановленні критеріїв визначення відсутності суттєвої шкоди (див. застосовні принципи у справах Korolev v. Russia (ухв.), і Bartolo v. Malta (ухв.)). Хоча гарантія, закріплена у статті 7, яка є істотним елементом верховенства права, займає важливе місце в системі Конвенції, у своїй практиці Суд уже визнавав заяву, у якій стверджувалося про порушення цієї статті, неприйнятною через відсутність істотної шкоди (див. згадану ухвалу у справі Bartolo v. Malta, §§ 22-29). В цій справі з огляду на предмет правопорушення (електронна ідентифікація собак) Суд вирішив, що за її конкретних обставин скарга за статтею 7 Конвенції не стосувалася важливого принципового питання.

Однак у справі, про яку йдеться, беручи до уваги те, що об'єктом і метою статті 7 Конвенції є забезпечення ефективних гарантій проти свавільного судового переслідування, засудження чи покарання (див. рішення у справі Vasiliauskas v. Lithuania [ВП]), Суд вважав, що нездатність Конституційного суду розглянути аргумент компанії-заявника ще більше посилила наявне порушення принципу законності, допущене Вищим судом, надавши йому ще більш серйозного характеру.

Далі Суд розглянув приклади судової практики Верховного суду та Конституційного суду у справах, в яких порушувалося питання спливу строку давності у зв'язку із тим, що Вищий суд переглядав рішення суду першої інстанції протягом двох-трьох років. В усіх цих справах було визнано, що строк давності минув, і рішення суду першої інстанції були скасовані.

Беручи до уваги цю прецедентну практику національних судів, Суд вважав встановленим, що відносний строк позовної давності у справі заявника минув, оскільки Вищому суду знадобилося більше трьох з половиною років для прийняття рішення щодо апеляції заявника. Таким чином, Суд відхилив твердження Уряду про те, що аргументи заявника являють собою одну з можливих інтерпретацій правила відносної давності і, таким чином, мають характер розгляду в четвертій інстанції.

Суд нагадав, що поновлення кримінальної відповідальності після закінчення строку давності вважається несумісним із всеохоплюючими принципами законності *(nullum crimen, nulla poena sine lege)* і передбачуваності, закріпленими у статті 7 Конвенції (див. Консультативний висновок про застосування строків давності до судового переслідування, засудження та покарання за правопорушення, яке по суті є актом тортур [ВП], запит № P16-2021-001, Касаційний суд Вірменії, § 77, 26 квітня 2022 року; і рішення у справі Antia and Khupenia v. Georgia). Іншими

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом.

словами, якщо згідно з національним законодавством до кримінального правопорушення застосовується строк давності і строк давності спливає, що виключає кримінальну відповідальність, стаття 7 Конвенції перешкоджає поновленню кримінального переслідування за такий злочин через відсутність чинної правової підстави. Вважати інакше означало б прийняти ретроспективне застосування кримінального закону на шкоду обвинуваченому (там само).

Таким чином, Суд визнав, що в цій справі не було обґрунтованої правової підстави для засудження та покарання заявника.

Висновок

Порушення статті 7 Конвенції (ніякого покарання без закону).

Рішення в цій справі ухвалене Комітетом 9 травня 2023 року та є остаточним.

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом.